

Sukututkimuksen tekeminen ja kirjoittaminen

Martti Korhonen, Siilinjärvi

Isäni Otto Vilhelm Korhonen syntyi 1887 Rautalammin Matoniemessä, nykyisin Vesantoa. 1980-luvulla minut hyväksyttiin Vanhan Rautalammin Korhosten sukuseura ry:n jäseneksi. Vuosien varrella sukuseura on sukukokousten yhteydessä ja sukulehdessä tuonut esille Vihta-Paavon elämänvaiheita. Vanhan Rautalammin Korhosten sukuseura julkaisi 2001 *Vihta Paavon Runot ja Laulut* -kirjan. Rautalammin Törmälässä 2004 pidetyn sukukokouksen ohjelmaan kuului Vihta Paavon 1799 julkaistun kolmen hengellisen virren lauluharjoitus kanttori Paavo Korhosen johdolla.

Suonenjoen sukukokouksessa 2013 oli nähtävillä sukututkimuksia ja sukupuita. Sukupuita katsellessa todettiin, että Vihta-Paavon sukuhaarasta ei ole vielä tehty sukututkimusta. Luettuani *Vihta-Paavon Runot ja Laulut* -kirjan kiinnostuin hänen elämänvaiheistaan ja suvustaan. Esille tuli kysymys, missä polvessa Vihta Paavon ja oma sukuhaarani yhtyvät?

Sukututkimus ja sen laajuus

Lähtöhenkilö on siis **Paavo Matinpoika Korhonen** eli Vihta Paavo 1775-1840. Tukihenkilöksi lupautui Wanha Tuomas lehden toimitussihteeri Hannu Korhonen. Hän selvitti muutamia vuosia aikaisemmin minun sukujuurieni alkulähteitä. Hän lupasi lähettää minulle kaksi aikaisempaa Korhosten suvun tutkimusta: V. Saloheimo *Rautalammin Korhoset ennen vuotta 1770 syntyneet* ja Juhani Korhonen 1976 *Vanhan Rautalammin Korhoset noin vuoteen 1850 asti syntyneet*.

Tein itselleni seuraavankaltaisen työjärjestyksen ja aikataulun:

1. Lähdetietokansion tekeminen (apuhakemisto), johon merkitään mistä tiedot on saatu.
2. Etsitään ja kirjoitetaan sukututkimusohjelmaan suvun henkilöiden henkilötiedot.
3. Sukutaulujen tulostaminen. Saadaan myös aakkosellinen henkilöhakemisto syntymäaikoineen.
4. Tekstiosan kirjoittaminen.
5. Valokuvat
6. Lopullinen lähdeluettelo
7. Sukupuun piirtäminen.

Esivanhemmat ja jälkipolvien tiedot löytyivät eri tietolähteistä. Anna Reetta Korhosen jälkipolvien tietoja löytyi tutkija Usko Hytösen tekemästä koosteesta *Vihta Paavon tyttären Anna Reetta Lyytisen os. Korhonen jälkeläiset 1975*. SukuJutut-sukututkimusohjelmaan kirjoitin henkilöitä koskevat tiedot. Kaikki etunimet, kutsumanimi merkitään yläviitteellä * tähti. Syntymäaika, paikka, kylä, talo, ammatti, vihitty, paikka, aika. Kuolinaika ja paikka. Vanhemmat, heidän henkilötiensa. Puoliso, hänen henkilötiensa. Puolison vanhemmat, henkilötiedot, syntymäaika, -paikka ja kuolinajat. Lapset. Jos henkilö avioituu esimerkiksi toisen kerran, merkitään puoliso 1. ja puoliso 2. Sukuun liittynyt uusi isä tai äiti, merkitään heidän henkilötietona ja vanhempiensa tiedot kuolinaikoineen. Kunkin puolison aikaisemmat ja yhteiset lapset merkitään erikseen. Lasten kummit voidaan merkitä. Perheen- ja lasten muutot merkitään.

Sukutaulujen tulostamisessa on vaihtoehtoja kuten palstojen lukumäärä, sukupolvien määrä, kehystetty taulu, syntymäajat, syntymäpaikat, asuinpaikat, lasten sijoitus tauluun ja fonttikoko. Sukutauluihin liittyvän aakkosellisen henkilöhakemiston tekemisessä on vaihtoehtoja. Asuinpaikkaluettelo voidaan tulostaa. Siinä ilmoitetaan kaikki sukutaulujen numerot, joissa ao. henkilö tai perhe on asunut.

Tekstiosan kirjoittaminen

Suunnitellessani tekstiosaa lähtökohtana oli, minkälaista ajatuksen tietä lukija seuraa Vihta-Paavon ja jälkipolvien elämänvaiheita. Runojen aiheet ja tunnelataus liittyvät erottamattomasti toisiinsa. Hän syntyi tiettömien taipaleiden takana ja eli elämänsä syntymätalonsa Rautalampi Sonkarinsaari numero 6:n alueella. Elettiin aikaa, jolloin taloissa oli monta sukupolvea ja huonekuntaa palvelusväkineen. Kirkko hoiti maalliset, hengelliset ja pienemmät kurinpidolliset asiat seurakunnassa.

Henkilöiden ja perheiden elämänvaihetekstit perustuvat eri lähdetietoihin. Periaatteenani on ollut menneitten sukupolvien elämän kunnioittaminen. Kaikki ne sukupolvet, jotka ovat kohdanneet elämisen vaikeudet henkilökohtaisilla voimavaroillaan, ovat jättäneet perinnöksi sukupolvien työn ja henkisen pääoman. Taloudelliset voimavarat eivät aina riittäneet jaettavaksi kaikille perheen jäsenille lasten perustaessa omat perheensä.

Vihta Paavon elämäntapahtumien sisältö. Esivanhempien perheet. Syntymäkodin sijainti, ihmissuhteet. Kirjoitustaidon opettelu. Muutto uuteen kotiin Vihtajärvelle. Ensimmäisten Arkkivirsien julkaisu. Avioituminen ja lapset, Matti-isän kuolema. Risto-veli otti vastuun talon hoidosta. Suomen sota 1808–1809. Maria-sisaren ja Johan Simosen kuuden lapsen kuolema. Äiti kuuden lapsensa kanssa siunattiin 11. p:nä helmikuuta 1827. Ystävyys kansanrunoilija Pentti Lyytisen kanssa. Elias Lönnrot tapaa Vihta Paavon ja perheen 1828 ja 1831. Marraskuu 1840. Kolmet hautajaiset Vihtajärvellä. Risto veljen puoliso Liisa Huuskonen k. 5.11.1840. Vihta Paavo k. 1-8.11.1840. Sakari Lyytisen äiti ja Anna Reetan anoppi Liisa Huttunen k. 14.11.1840. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran pyynnöstä Lönnrot julkaisi 1848 Vihta Paavon runokokoelman. "Viisikymmentä runoa ja kuusi laulua" näkemyksensä mukaisesti.

Jälkipolvien henkilömäärä yllätti samoin heidän elämänvaiheensa. Tietolähteinä olivat kirjalliset tietolähteet, ajankohtaiset lehdet, Wanha Tuomas -lehdet, internet. Keskustelut Anja Lindin kanssa ja hänen lähettämänsä valokuvat sekä tutkija Usko Hytösen kooste *Vihta Paavon tyttären Anna Greta Lyytisen os. Korhonen jälkeläiset v. 1975*. Kiitokseni arvokkaista tiedoista.

Etukannen kuvaksi valitsin näkymän Vihta Paavon syntymäkodin Ukkolan rantatieltä. Etukannen harmaa väri kuvaa peltomultaa. Kirjan selkäosan, vihreä väri kuvaa metsästä saatavaa tuloa. Takakannessa on valokuva Vesannon kirkosta. Kirkko on Anna Reetta Korhosen kotikirkko. Hänen hautansa on kirkkomaalla. Takakannen ja etukannen keltainen väri kuvaa kypsyyntä viljaa.

Taustatietojen tarkoitus on johdatella lukijaa runoilijan aikakauteen Vihta Paavon runojen sisältöjen antaessa aiheen. Asiakirjojen sisällön yksityiskohtainen tutkiminen herätti mielenkiintoisia asiakokonaisuuksia. Kaksi esimerkkiä. Runo *Nuotta-ankkurista* vie ajatukset Kokkolan Halkokarille, missä hän näki ankkurin aiheen. Siellä oli tuttu markkinapaikka ja myytävät tuotteet. Torihinnat olivat lähellä markkinahintoja. *Turun Viikko Sanomissa* on mainittu useiden tuotteitten torihintoja, kuten esimerkiksi ruistynnöri (146,5 l) 8 riksiä ja ohratynnöri 7 riksiä. Huomattavaa on, että tali (kynttilöiden raaka-aine) leiviskä 8,5kg oli 2 riksiä kallimpaa kuin voi, se maksoi 5 riksiä (*Rikstaler hopeaa, eli riikintaaleri= 48 killinkiä, 1 killinki=12 runstykkiä*).

Runo *Talonpojalle* herätti ajatuksen. Mitä olivat talonpojan työt ja vaivannäkö talonpidossa? Runo *Korhoselta Lyytiselle* nosti esiin runoilijoiden lämpimän ystävyuden. *Kiitosruno Suomalaisen Kirjallisuuden seuralle* ja maalaus Pentti Lyytisen pirtistä antoi todellista kuvaa ajankohdasta. Elias Lönnrotin käynnit Vihtajärvellä ja hänen toimintansa runojen julkaisemiseksi on ainutlaatuinen työ

Suomessa tuona aikana. Vihta Paavon runokirja saavutti myös Lönnrotin kautta kansalliskirjailijamme Johan Ludvig Runebergin, s. 1804 ja Aleksis Kiven, s. 1834.

Vihta Paavon ja läheisten viimeiset elämänvaiheet olivat yllättävän järkyttäviä. Lönnrot kertoo Vihta Paavon runokirjassa sivulla 43, että "Anna Reetta lauloi perityillä runolahjoillaan runon, isäwainajastansa seuraawanlaisen lapsellista rakkautta ja kristillistä surua osoittawan huolirunon." Runo on ovi tyttären ajatuksiin ja edesmenneen isän elämään. "Heitetähän Herran päälle/ Kaikki huolet, huokaukset/Jonka wiisauus wisusti/ Läpi kaikki katselepi." Runo "Kotoa miehelään lähtiessä" kertoo nuoren morsiamen tunnelatauksesta ja asenteista vanhempiinsa ja syntymäkotiinsa.

Jälkipolvien henkilöt ja heidän elämänvaiheensa tuovat tekstisisällön 1900-luvulle. Kiitokseni Vihta Paavon tyttärestä runoilija Anna Reetasta suoraan polveutuvalle Anja Lindin perheelle keskusteluista sekä arvokkaiden sukutietojen ja valokuvien antamisesta.

Viimeistely

Kirjoituksen edetessä liitetään valokuvat tekstiin. Valokuvien skannaus, kuvien koon muuttaminen, naarmujen korjaus, kuvien kirkkauden ja kontrastin säätö on välttämätön ennen kuvien siirtämistä tekstiin. Alkuperäiset ja korjatut valokuvat tallennetaan erilliseen valokuvakansioon.

Lopullinen lähdeluettelo perustuu sukutaulujen numeroihin. Sukutauluissa esiintyvien henkilöiden lähdetiedot kootaan aputiedostosta ja merkitään sukutaulujärjestyksessä. Perustietolähteet merkitään. Valokuvaluettelo tehdään. Siihen merkitään, millä sivulla kuva on ja kuka sen omistaa tai on antanut luvan valokuvan julkaisuun. Internet-tietolähdeluettelo tehdään työn edistymisen mukaan. Lähdeluettelon avulla omaa sukuhaaraansa tutkiva löytää perustietoja tutkimukselleen.

Sukupuumalleja on monenlaisia. Piirtäminen aloitetaan vasta sitten kun kaikkien tutkimukseen kuuluvien henkilöiden tiedot on tutkimusohjelmassa ja lopulliset sukutaulut on tehty. Vihta-Paavon sukupuuta piirtäessä käytin perinteistä sukupuun perusmallia, jota on käytetty useiden vanhan Rautalammin Korhosten sukututkimuksissa. Piirtämisessä käytin suomenkielistä PaintNet nimistä valokuvien käsittely- ja korjausohjelmaa.

Sukupuu on sukukirjan lopussa ja nähtävissä myös sukuseuran verkkosivuille osoitteessa <http://rautalamminkorhoset.fi/sukupuita>. Sukukirjasta on lyhyt esittely Wanha Tuomas -lehdessä 2015 s. 35 ja sukuseuran verkkosivuilla <http://rautalamminkorhoset.fi/sukukirjoja1> sekä siihen perustuva artikkeli Vihta-Paavon suvusta 2016 s. 33–38.

Sukututkijan työkaluja

1. Tietokone + ulkoinen kovalevy varmuustallennusta varten.
2. Neliväritulostin jossa Skanneri EPSON XP-332
3. CMP- FILMSCANS 10, valokuvien leikkaamiseen, skanneri 35 mm:n filmien ja Diakuvien siirtoon tietokoneelle
4. ASUS-tietokoneessani on seuraavat ohjelmat:
 - SukuJutut-sukututkimusohjelma (Atk-palvelu Luhtasaari, Seinäjoki)
 - Microsoft Office Word
 - Microsoft Office Excel
 - Microsoft Power Point
 - PaintNet, suomenkielinen valokuvien käsittely- ja -korjausohjelma
 - ArcSoft PhotoImpression 6, lähinnä valokuvan leikkaus halutusta kohdasta

- PDFCreator 2.0, töiden tallennus pdf-tietona
- CDBurnerXP, suomenkielinen DVD-levyjen poltto-ohjelma
- Internet Explorer, kiinteä verkkoyhteys
- Microsoft Outlook, sähköposti

Loppupäätelmä

Tutkimus alkaa tutkimussuunnitelman tekemisellä ja sen jälkeen vuorossa on tietojen etsiminen ja varmistaminen. Tekijälleen työn tulos ei ole vain painettu julkaisu, vaan tärkeitä ovat myös tutkijan asenne ja kokemukset:

- löytämisen ilo
- tietojen valitseminen ja tietoihin liittyvän tunteen ja tunnelman etsiminen
- tietojen muuttaminen kertomukseksi.

Tervetuloa tutkimaan sukuasi. Tulet löytämään polut esivanhempiesi asuinpaikoille. Ihmiset elivät omassa historiallisessa ajassaan. Perheiden selviytyminen on menneitten sukupolvien sankaritarina, se on kertomisen arvoinen. Sitä tarinaa juuri sinä olet oikea henkilö kirjoittamaan. Se alkaa muutamasta tiedosta ja jatkuu suunnitelmasi mukaisesti. Kuinka laaja sukusi on neljänsadan vuoden päästä? Tallentamasi tiedot voivat säilyä pitempäänkin.

Varaa aikaa kuulemaan pitkiäkin tarinoita, Ajattele kysymysten aiheita, joista haluat tietoja. Esimerkiksi voisitko saada lainaksi asiakirjoja, valokuvia ja kirjeitä? Onko olemassa tutkimuksia, missä sukusi esiintyy? Kerro, että kirjaan tulee perheteksti ja kuka sen kirjoittaa, selvitys perheen asuinpaikasta, elämäntapahtumista, isovanhemmista jne.